

अथ गणेशाय नमः ॥ ॥ वल्लभा वल्लभा विद्या जतायामा निमैव विःधु विद
वि॥ हृदी गदु हृदा विना धार पवित्रा ॥ १ ॥ गति सत्ता कला अर्चना
रक्षा हाताः वे सता न स्याथा वता गन्ता सा विगत्या का गदुगे धु म-

मिथ्या कर्मद्वारा साक्षात्कार विना प्राप्त कृत उच्यते गच्छति

2275

१
सुमित्रि गणेशाय नमः ॥ १ ॥ रत्ने वरममुषधिसिर्वादि तदा स्नातस्त्रिकालतम ॥ नमो
हरसवलंकागराउलोलवेदे ॥ अर्थ ॥ ॥ निवधभन्याकादेसभा परापूर्वदेविदिसेनभन्या
कागजाथिया तनकापुवनलभन्यागजाथिया सवपुनदे मजुत्रभन्या कोनदेवकाजस्तास
रूपभन्याकावकुनमुदरसरिरकादियून नभन्याका जुवावेलातामा पितिवकुनभन्याका य
स्नानलतामागजाथिया ॥ तिराजाअपुनारघाद्वनूर आफनागतिमंग गैकनवकुने दुयका
कुणगर्नलाया हामिदह्लाईकाअभागले संतानभयेन केहिअकर्म पापपूर्वजन्ममाका
गन्याकोथियोरहोकाकारणतेहो ॥ हामिदहलेकाउपायेसन्तानहोला संतानविनायो
राज्यसंभारकोगिरिरहला कोनजुगतिगिरिसन्तानहोला संतान नभन्याहामोछुदा
पनिकोगर्तभनिशजागति कुणगरिरहला एकअवधुतनिभिदषा मागनचाइनूर तेसवे

लामा शनिलेभनिनू हेमाहारजयो अवधुतिनि अति तेजवती छनू हेनु हवम येसुदे
उकोहिउपाये होला कि माधिदेनु हवम भनि शनिलेभनिनू अभिमराजाले ॥ अवधुति
निछेउ सोवन लाग्या हेवधुतिनि तिमिवडात पतिग्वाछो हा मिकेहि विती गद्धो भन्यार
अवधुतिनि ले हेमाहारजया आग्या गर्नु कुच्छ भनु हवम भनि अभिमराजाले भन लाग्या
हामिहरुको संतान भयन संतान कुन्या उपाये कोहि छ कि छैन भन्यार ॥ अवधुतिनि
ले कुरा सुनिय कउपाये सदे सदिन लागिनु ॥ हेमाहारज भिम यहि परवत का मिरमा
तपस्या गरि रक्षा का दमन नाउग्या कारि सिछनू तिनि संग गइ विती गरु तवत पा
त्रिको संतान होला भनिनू अवधुतिनि गइनु ॥ अवधुतिनि ले उपदे सदि या को
सुनि राजाराने दुबै वडु ते सुसि भैया ॥ लाहा प्रात अवधुतिनि ले उपदे सदि या को

चनसुनि मान माहातपसिरथाकाजगा माः भिमराजागया बाधभया मृगभया व
एह हातिसिध संगहित भैकन रथाका दमनरिषि देव्यार अनेक भयेने डराइ मा
हाचा संघे मानिजा शभयाः अनेक असुति गरि कन माहाग पुनाम दुष्टात् पया हा
न जोरि विनिगर्न लाग्या हेरि विस्वर हे मुने मेरा सतात् भयेन पित्रिलो ग उद्धार
पति भयेन नृ॥ राजपतिपाल गत्या पति कोहि भयेन नृ यति कारण मा मच्चुति
विशुति भैरथा दु मउ नर किर्पा भया जावम् ॥ निमिवडा मुने स्वर हो मेरा उ पकार
होला भनि विनिगर्न आज्या भनि भिमराजा भन्यार नवरिषिले आज्या ग्या हा मुउ
परकरुता होला भनि विनिगर्न आज्या भनि भिमराजाले भन्यार दमनरीषि आज्या ग
ईग छत् हे भिमराजा तेरा असुतिका भावना ले मच्चुति सनु ह भया जाहा आभन्यार

रिखिवस्याका आसत्तुमा राजा गया ताहाउप्रांत रिखि आगगागर्द्धर्ह भिमराजा तिं
ओमन्तान होला केहि सन्देह न मान मेरो आसिर्वाद वेध ह्वै न आफनाराज्य कन रहु
ते संभार गरि राख भोग गर्न जाउ भनि दरदान गरि दिया ये आसि च वचन सुनी वहु
ते सुसंभे भिमराजा विवा भे आफनाराज्य विषे जांदा भया रिखिले आसिर्वाद दिया
को वचन सदैव आफना रानिसंग कहि कन महा दुर्क भे आनन्द संग रहैदा भया ता
हाउप्रांत दमन रिखिका कृपा ले अति सुन्द रि रती समान कि वनिसलक्षणा ले कु
क्त भया कि दमये नि दमदत्त दमरा ३ तिन पुत्रि भया ताहाउप्रांत विरसेन
राजा का साभा मावस्या कामानि सह ले दमये ती का रूप गुण को वन उना सुनी
कन विरसेन राजा का छोरा नल राजा को चितमा रति को वहु ते वेधा भयो र

३
दमयन्तिरूपगुणवर्ताडनासमझि कैसेलेकेहिकुणगयापति कुणनसमृद्धिकुणः दम
यन्तिनामहृदयेमाशयिकुण रातदिनबोलाहाजस्ताभैकनरहनलाग्या ताहाप्रांत
आफनावालापनकासगिहहलेभन्नलाग्याहेनतसाहाएजातिमिसंधैबुसिभैहा
मिसंगरहथो आजकातताचित्तउदासिगारिरहनकुतुअभुभनिसगिहहलेभन्नला
ग्याः ताहाप्रांत नतरजातिभन्नलाग्याहेसगिहोमेरावावाकासभामावस्याकाथि
ज्या ताहाभाएदरहहले दमयन्तिकारूपगुणनकोवर्ताडनागदीसुन्यारः मेराहृदयेमा
वर्जतेपिडादिऐयेछ तैसेअर्थलेः मबोलाहाजस्ताभजोभनितनराजालेभन्यारत
वसगिहहलेयेगयाहेनतरजा तपाजिलाइलज्यापतिरहेन छआफनामन्निसे
वकहहलेकेहिकुणपनिभन्नआज्याभनियकदमयन्तिलाइसमृद्धिरहोहोसर्मपं

नि न भयाका भनिसगिहखले भन्दा नलराजासर्ममानिउधोमुअगरिकन
योकरा होभनि मानिकन राजा बाहोदेधिउठिकनवारिमावह्नगया त्यावारिमा
अनेक फलमुलले जुक्त भयाका थिया त्यावारिमा येकपोवरि सुदर जलभया
कोक मलले संजुक्त भयाका वारि को भायमान भयाका यस्तायोवरि थियो नल
राजाले हातमोके हि फलफल लिंकन तसै योवरिका किनार मावह्नगया तसै योव
रिमा हेसवस्याको देखा त्या हेसक सोरार ॥ अने नमुदर स्ववर्नका योव भयाका
आवा पाउ भया सिधजस्तावर्न भयाका रेस्तावर्नले जुक्त भईकन अने नसो भायेमान
भयाको देखिकन नलराजा अतिसुसि भईकन यस्ताही सत कहिले पनी देखाको सु
न्याको पनि थियन रेस हेसलाई मैले अवश्य समाउँने छ भनि अनेक जुक्ति गरि त्या
हेसलाई समाया तस्तावेला मा त्या हेसले वडो सोरार गरि करायो वेछि बोल नलागा

॥४॥

होदेवरमेशपुर्वजन्मकोअयराधलेऐहोविपनिययोमाहातारिभन्याबुढिभ
याकोस्वास्तिभन्यासुतकारिभयाकिमभन्याअर्काकाक्षपअवनिबुढिह
रुकोक्याहवालेहोलाअवमईनकोतदेविकमेगारिछुहुंक्याउपायगरुमलाई
कोउपकारगतीअवमईनकोहातदेविककाकरगालेकष्टपयोभनिहंसकरा
योपछिमनेमाविचारगयोरवडासंसछपयोभनीबुद्धिहिनगईनअवमऐकउ
पायेगरुभनिराजाछेउजाईहंसलेविनिगयोहेनलराजानयाईवडाधमात्माद
यावज्जबडाजानिसर्वसारस्वजान्याएस्तानिमिबडाहुनुहुछमेरासावर्नकोवर्नभ
याकोपोचनासिदिन्याधर्महोईनमेराजिवदानदिनुहुवसुभिलेतयात्रिकाम
नलेआद्याकोकार्यमगरुलाभनिविनिगयोरहंसकोकरासुनिनलराजाले

॥४॥

भन्या हेई सति मिले मेरा मन को कुराक स्वगरी जानौला तिभी सिजातिले उपकार क स्वगरी
गरीला भनि राजा ले भन्या रत कहँ सले विनिगयो हे महाराज ॥ विदर्प भन्या को दे समा भि
मनाम भन्या को राजा छन न राजा का छोरि दमयन्ती भन्या कि अति शुन्दरि छन ति नै दम
यन्ति थाई मजाई कनन पात्रि को गुन रूप को वर्ना उनागरी उमै दमयन्ति का स्वाभिनिमी जसा
गरि हुँ छ सुउ सो उ पाई गहुँ ला भनि प्रतिग्या हँ सले गयो रनल राजा कामन मा आसये भये भि
रा मन को कुरा एहले क सो गरी जान्यो अर्का का अन्न कर्न को कुरा कुर्या ले मेरा कोय सिद्ध ग
ला भनि मन ले चिन्ना गरि हँ सलाई छोडि दियो रनल राजा ले भन्ये लाये हे राजा हँ स मे
रा वावा का कनन रिमा भाट हँ हले दमयन्ति को रूप गुन सील लक्षन को वर्ना उनाग यो मे
रो हँ दयमा काम को वडो वेधा भई कनन फूलाया जसा मेरा मन को कुरा तिमिले बाल पायउ
ति भि वडार होछा दमयन्ति का करन ले मेरो सरिर पनि दुवलो भयो दमयन्ति न पायो मेरा प्रा

नपनि अवश्य जालानिमुरो कृपा भयायो कार्ये चाडोगरि मेरा प्रानको रक्ष्या गरु मनीनल
 राजाले भन्यार हुं सले विनिगर्न लाग्यो हे महा राज यो कार्ये अवसे मगरु ला भन्यारु तवरा
 जा भन्नु न्यो पछि जानिले मेरा कार्ये कसो गरि पुचाउ ला भनि संदेह मानु होला भेले
 कौनै जुक्ति गरि कन दमयनी छेउ भेट गरि नपाई का कार्ये अवश्य गरुं ला नपाई को का
 र्य न गरि छांट्यो भन्या पंच महा पातक मलाई लागे ला भनि हुं सले कबो लग्यो हे महा
 राज यसै वाट म दमयनी छेउ जानु भनी भन्यारु तव नल राजाले आग्या गर्न ला ग्या
 हे हे सराज दमयनी संग गई भेट गरि अनेक बुद्धि लगाई मलाई भेटाई चाडोगरि मे
 रा प्रानको रक्ष्या गरु भनि राजाले भन्यारु विदा गरि दिसार हुं सले यनी विदा भई करार
 हे महा राज यो कार्ये अवश्य गरुं ला भनी उडि कन गयो ताहा प्रान्त भिम राजा को देस
 मोहा हुं स पुग्यारु तस देसका दरवार भित्र यकथो बरि नील कमल रक्त कमल भयोई

मेरा ध्यान को रक्ष्या गर भनि दमयन्तिले भनि नर तव हंस ले विनिगर्न लाग्यो हे महाराज
तपाजिले यस्तो सन्य गन्यो को देवि मन्त्र निमुस भन्ना अमचो डो वेग गरि नल राजा को दे
समान्नु मफर्क दा ऐसो पो वरि मा जस्तो गरि आया ध्या तले गरि आउला भनि डुडवत्
गरि विदो भेह सउडि गयो नाह धान्न दमयन्तिका हृदय मा वडो उदास भई अनेक स्वचना
गरि वसिर हिनु वडा स्याक गरि वस्याको सचि हे रुले देव्यार भन्न लाग्यो हे दमयन्ति रा
नि क्या कारण ले एस्तो बडा स्याक गरि रहनु छ भसधि हरु ले अनेक प्रकार ले सोध्यार
तव दमयन्तिले आजागर्न लाग्यो हे सखी हो मेरा बाबा का सभामा नल राजा को गुन रूप
को वर्ना उना गन्या को मुन्यार भिले ती नै लाई स्वामि भजुंला भनी प्रतीता गन्या को छ मे
रा बाबा महारिले अरु लाई दी स्या भन्या मन्त्र वस्त्र प्राण त्याग होला भनी सखी हे रु

६

सितकरागरी आकाकोठमा वसिरहीन तवस बिहसितकरागर्नलागि नहे
 सविहो मेरो यो प्रतिज्ञा पुकला कि कसो होला भनिबडा सो केले बाकुल भै वसिरहि
 न सवी हस्तले पनि अनेक प्रकारले कुमया हे महाराज नित पात्रिको प्रतिज्ञा अवश्य पुग्
 ला भनिरहदा भया ताहा प्रान्तले हस्तले वि गयो र अब मैले आका घर छाडा के हु
 त दिन भयो स्वास्ति छोरा छोरी संग भेट गरि जा भनी गयो घायुग्यार स्वास्ति छोरा छोरी
 ले सोधन लाग्यो हे हे मत पाइ धेरै दिन भयो काहा गयाथे उ भनी सोध्यो तव हे सले
 गया को कुरा वृत्ता न सवै के छार मनल राजा छे उ जा न्हु भन्यो र कविलो हसि त वि
 रा भै कन आयो ताहा प्रान्त नल राजा उ सै वारि पोषारि मा हे सले वेर गयो मनी अने
 क लोक गरि वस्या का थिया त सै वेला मा हस पुग्यो त सै सुस भै कन सोधन लाग्यो हे

हंस निमिकुसल भयानिको छे हे हंस राजको नविलम्ब गये भनि निमिगया को काम पुग्या कि
पुषेन भनि सो ग्यार तव हंस ले विनिगर्न लाग्या हे नल राजा तपो नि को प्रतिग्या गरिग्या
को कार्य सिद्ध होला सिद्धन गरि को सो गरि आउला भन्यार तव नल राजा ले भन्न लाग्या हे
हंस को सो गरि कार्य सिद्ध गये भन भनी मन्यार तव हंस ले विनिगर्न लाग्या हे महाराज मे
ले अनेक जुक्ति गरि तपा जि विना अर्को स्वामि नुल्या उन्हा छे न भनि दमयनी लाइ प्रति
ज्ञा गरि आया अवत पात्री ले जो सो गरि कार्य सिद्ध हुँछ सो काम गर्नु हवस् मेले तवो
ल्या को प्रतिग्या गरि सका भनि विनिगर्न्यार तव नल राजा ले आज्ञा गर्न लाग्या हे हंस निमि
वडार ह्यो छे आयु ले दो ल्या को प्रतिग्या पुपा उन्हा वडो सन्धय वन्त निमि र ह्यो छे हे हंस
आयु ले गपा को जस अर्को लाई नदिनु दमयनि को सरस माछि निमिले भन्दा मवड्ने

सुमिभजो हेराजहंसजोनादिनदेवि दमयनिको रूपगुन कोवनीउनी जे मुन्या तसदिन
 दिवि मेरासरिरदिनदीनैघटदोछ यस्तातरहसगवहुनै सोकभै तसदिनदेवा मेराप्र
 नयनिरहेवा हेहंसराजतिमिदमयनिछेउगई कनअनेकउपाये गरिकनहामिलाई
 कोचोडोभेटगराउला भनिनलराजालेभन्यार तवहंसलेविनिगईनहेमाहाराजत
 पात्रीलाई सुस्तोकष्टपयाकोभयार दमयनीछेउजान्छुभनिविदामागि विदामई
 उरियथोरताहाप्रान्त दमयनिसविसहितगरिवडोसोकगरिरह्याकिथिइनु
 तस्तावेलाभाभिमराजालेदेव्यार हेसयीहोदमयनि लाईसंचोकेनकोसरिरप
 निदुवलादेविछ कयाकारणालेहो भनीराजालेआज्ञागयारतवसविहेरुलेवि
 निगर्जलाया हेभिममहाराजा यकदिनहामिसविसहितभैजलरुदागर्दये

कैसे वर्न को वर्न भया कि है सब ह्य आयो उ सै हंस सित य कान्त ग्यात स दिन दे विवहु ते
रुदय मा लोक गरि रहि छिन् क्या हो कैसे हो हा भित जाने दे नौ हा मिह रुले अनेक वार्ता
गरि सोध्या ऐ क वार्ता द मय नीले भन्वा को छ मै ले न ल राजा वाहिक अरु प्ररु य लि
नु छैन वा वा म ह तारिले अने व राजा हरु ला इ दिया मेरा प्रा न त्याग गरु लाभ नि प्रति जांग
या को हा मिह रुले सुन्या को छ अरु विस्तार त हा मिह रुले के हि चाल पाया को छ
न भनि स विह रुले विनि ग यार न व भी म राजा को आजा भयो हे सधि हो नि मिह
रुद म य नी छे उ ग ई क न विनि गर न ल राजा का कार गाले दुख मानि कयान गर्नु मै
ले द मै दि सामा दे स दे स का राजा हरु ला इ ति म ता दि उ ला स वै राजा हरु आउन नूर
त व न प्रो श्व य म्बर ग रुला ति मो ज सु ला ई इ छ हा हुं छ उ सै सित विवाह गरि दि उ ला

तेतिकुशमा स्वक कवन गये ॥ मेवि राजाले भन्यार सविहेरुले नले नरह संग विनी
 दमयनि सगगयार नवोलिरहि ॥ तव भिम राजाले आक्रीशाने संग गयार नवद
 मयनिको सबि लागयार ॥ अवदमयनीको स्वयम्बर गर्नु यो भनि राजाले
 भन्या तव रानीले भनिनु ॥ यो काम गर्नु पाँडे यो हो भनि रुनिले भनिनरु ॥ तव
 भिम राजाले मेवि हरु लोई बोलायार ॥ भन्न लाग्या हे मेवि हो दमयनिको स्वयम्
 वर हुन्छ देस देस का राजा हरु लाइ ॥ निमंत्रना गरि पठाउ भनी भिम राजाले आ
 ग्या गयार ॥ तव मेविले वेवला गरि चिठि हुन्या जगामा ॥ चिठि पठायो ॥ दुत पठाउन्या
 जगामा ॥ दुत पठायो ॥ रथ पठाउन्या जगामा ॥ रथ पठायो ॥ अनेक प्रकार संग जेथा
 जेता गरि निमंत्रना गरि पठायो ॥ ताहा प्राप्ति होई स आउला भनी ॥ कुरि डोपा वरिमा

नानाप्रकारले जलछटागरि छेउमा वसिरह्यो को बेलामा हंस पुग्यो र तेसथो ॥
स्यो तव हंसलाई दमयन्तिले देखि र हेसवी हो तिमि हेरु अलिक पुठो गइ वसभनी
नुर सवि हेरु पुठो गइ वस्यो तव दमयन्ति यकले वस्यो को हंसले देख्यो र नेजी के
जेकन प्रनाम गरि वस्यो तव दमयन्तिले हे हंसनिका छौ कि भनि सो धिर तिमि
गया को काम कसो भयो सिद्ध भयो कि भयन तिमि आहो देखि गया यो छि मलाई
ति निन्दाय निलाग्यो को छैन जवाफ कया ल्या यउ भनि नुर सो धि तव हंस विनि
गछ हे दमयन्ति कार्ये सिद्ध भयो कि भयन भनि सन्देह मानु पदेन नल राजा
लेत पाई सित केले भेट होला रात दिन ति मोनामलिकन स्वकले वहुत दुवला भैर
ह्यो नुर्यो कार्ये चाडो गर भनि मलाई पठाया अत तपो इमे चाडो गया हुन्या छुत

पानीलेनाहाछिलो गर्ना कामेछैन चोडोपाउलागनुहोलाभनि हंसलेभन्या
 विचिकैतवदमयनिले बहुतसुसभेकन चाफुलेलायाको रत्नकोमाला हंसला
 इदियार नलराजालेआज्ञाभनलाग्या हंसतिमिलेगरिकनयोकार्यसिद्धभ
 यो अबमचोडोगरिजान्छुभनिआज्ञागयार हंसविनिगछ हेमहराजमेराभा
 जेलेतिमिदुवैजनाको कार्यगर्नपानो अबमआफ्राघराजान्छुभनि विदोभेकन
 आफ्राघरउडिगयोताहाप्रान्न दमयनीकास्वयम्बरमा भिमराजाका
 देसमानलराजाजादाभयाताहाप्रान्न भिमराजालेनीमनादियाकोराजाह
 रु देसदेसवाटआयाकोदेव्या मंत्रिलाईभन्या हेमन्त्रीदमयन्तिकस्वय
 म्वरहुन्याजगामाचाहिन्यासराजोमतयारिगरभन्यारतवमन्त्रीलेस्वयम्

वरकोजनिवाहिन्या सराजामतवारिगया तनोदलोना देसदेसवाटराजाहरुआइयुग्या
रतवभिमराजाले देसदेसकाराजोहरुलाइकेमेसगयथाजोग्ये गरिबिद्वाराचारगया
तनलाडेग्यानापिनाको विछाउनाको जेथाजोग्यगरि राख्या तवदमयनीको श्वय
स्वरुह भनी देसदेसकाराजाहरुसवैआइवस्माका नौरद सुनिपर्वतसमी दुवेलेदे
व्यारेयोसमाचारता इन्द्रके उभन्या होभनी दुवेजना इन्द्रके उगया तव इन्द्रको स
मापुग्यार इन्द्रलेव जे आदर गरि दुवेजाइ जोग्य विछाउनामा राख्या तव इन्द्र
ले आग्यागर्नलाग्या हेनारद दमयनिका रुयगुनको वनीठनागयार इन्द्रमोहितु विंति
गर्नलाग्या हेनारद सुनिपर्वत सुनि तयोनिंदुईजन आनिमित्रले आउनुभयो भनी सोधा
रतवनारद सुनिले आग्यागर्नलाग्या हेइन्द्रमहा राज दमयनीकन छ छेलेतजनि को

शोयोयुधिमा अरुह्योदे नभनिबरानदि दमयन्तिको जन्मभयाको दुभनीना
 रदमुनिले रगुनको बजिउना गयार ईन्द्र मोहित भयाग विनिगर्नला ग्याहे नारद त्या
 दमयन्तिकन कसो गारि पाउला सो आजा गर्नु हवस भनि ईन्द्रले भन्या रतव नारद भ
 न्नला ग्याहे ईन्द्र दमयन्तिका श्वयम्बर मा तयाई जानु हवस वाहा ग्या पाउनु होला भ
 न्यार नारद मुनि पर्वत मुनि आग्रश आश्रम मा विदार्ज गयो ताहा प्राज्ञ ईन्द्र
 देवता हरु दमयन्तिका श्वयम्बर मा सयै जादा भया ताहा प्राज्ञ ईन्द्र दि देवता हरु
 वारमा जोदा ईन्द्र अग्नि येम वरुन इश्वर जनाले नलराजालाई भेद्वारम
 तागर्नला ग्या नलराजा एस्ता शुन्दर रहेछु यो नलराजालाई छोडि हा मिह छुला
 ईगर्नार्हेन सध्वाह गयारतव ईन्द्रले भन्नला ग्या हे नलराजा तिमी वडा सत्यवादि

दाताछाहामिहले। मिछेउयककराभन्नेमनोलाकिभन्यारतवनलराजाभन्नलाग्योहेई
इदिदेवतीहो। यो। हलेआज्ञाभयाकेमेलेनमानुभोजनमधिकारहोसत्यमानलाभनिप्र
तिगागन्यार। वइइभन्नलाग्याहेनलराजादमयनिकास्वयम्बरमाजाछो। निमिदमयनिक्षेउ
गइकनर। नचाउजनामाएकजनालाईवरभनिदेउभनिईइदिदेवताहरुएभन्यातवनल
राजाकामनमासौचनागर्नलाग्या। अबैमलेकसोगन्याहोनलराजालेभन्यासत्यप्रतिज्ञाग्या
जाउषाभन्यादमयनिकेकारणामाभन्याकोअर्काकाहुतभैकसोगरिजाउभनिविचारग्या
रसत्यप्रतिज्ञाग्याकोतलोघनगनुछैनभनिविनिगर्नलाग्याहेइइमअवस्थेजोहुतरदमय
निवस्याकोजगामातअनकेचोकिवस्याकाहुनुमेलेकसोगरिजाउभनिविनिगर्नलाग्यारत
वइइलेआज्ञागर्नलाग्याहेनलराजा। निमिजाउमइइजालफिजीदीउलाकेमेलेथाहायसै

नभनि इन्द्रेभन्यार तवहवसभनि नलगजाविदोभै कनजादाभया तवईन्द्र लाजकोप्रभावले
दमयन्ति सगजादा कर्मलेपनिषाहा पायनर भिन्नगई कन दमयन्ति संगभेट भेयार तिहुइ जना
कोपरम्परनजरुग्यार दुवैजनाभुद्धिभै वृथि मालोद्या तवमुद्धी वाट विउग्यार दमयन्ति
हुउभन्नलाग्या हे दमयन्ति महुनभै इन्द्र दिदेवताहेरुले पठायार आयाकोहुँ भनी नलग
जालेभन्यार तवदमयन्तिले भन्नलाग्या हे महापुरुष इन्द्रादिदेवताहेरुले क्या निमित्त्य प
ठायामनिर तवराजाले भन्नलाग्या हे दयन्ति स्वयम्बरहुँ भनि ईन्द्रादिदेवताहेरुसवे
आयाकाहुँ मृ अग्निजेम वरुन इन्द्र ईश्वरजना ता ऐराजनालाइ वनगर्नुहोला भनी भन्या
र तवदमयन्तिले भन्नलागिनु हे महापुरुष देवताभ आकोहुलाहुँ हामिमनुषे जानि
लेदेवतासंगै कार्यगर्नुजोपदैन एसाकरा भेटुनगर भनिर तवनलगजाले भन्नला

ग्याहेदमग्रनीतिमिलेयोक्मगर इन्द्रभन्याकास्वर्गकागजाहुनु अग्निभन्याकावडादेवताहुनु
जेमवरुनभन्याकापनिवडादेवताहुनु एसागराजा एसादेवताहरकावचननमानुतजोग्यछइ
हारजनामाएकजालाईतअवस्यवैनेयछ भनीराजालेभन्यारतवदमयनिभन्यलागिन्हेमहा
पुरुषमेरातप्रतिज्ञाऐकनलराजादेउमात्रैछ अहलाइदनुचाहितवरुअग्नीमायवेमगर
लाकिजंगलमाप्रवेसगरुलाकिकालहालिप्रानत्यागगरुलाकिपवनधारनागरिप्राणात्याग
गरुलाभनीरतवनलराजालेभन्यलाग्याहेदमयनिमिलेवटिआकागोयोतरतिमिलेअग्निमा
प्रवेसगरिप्रानत्यागगरुलाभन्योअग्निप्रतक्षेओफेआईवस्याकाछनुतिमोअपानजानेदेवैन
नूजलप्रवेसगयाहुदि वरुनओफेआईवस्याकाछनुतमोपाननासहुनदेवैननूभिरवाट
फालहालिप्रानत्यागगयोभन्याजेमराजुओफेआईवस्याकाछनुतमोपाननासचेदेवैननू

पवनधारनागगा प्रनत्यागगया भन्या इन् आये आयाकाहन् न्येसेपलितिमोयान नासनदेवेन
तिमोप्रतिज्ञाकसो गरिरहला भन्यार तवदमयनिले भन्नलागिन्हे महायुद्धमयसोकराम
हेउ किनगर्हो मेरातनल राजावोहेक अरुलाई वनुहेनयो मेरासत्यप्रतिज्ञा छ भनीरुउठि
कनभागिगईरुतवमैले आश्चर्यमानीकन फर्कि आत्रां भनि नलराजाले विनिगयार तवई
इदिदेवता हरुले भन्याहे नलराजा निमिते हास्रा निमीनमा अनेक प्रकार गयो अवश्य
मा माजाउ भन्यार नवनलराजा विदोभे स्वयम्बर माजादा भया तवई इदिदेवता हरुले छ
लागनु यथो भनि चारैजना नलराजा कोजस्तो श्वरुगुगारि जादा भया तवस्वयम्बरगन्याज
गामा चाहिन्दा सराजामतयारीगयार देसदेसका राजा हरु लाई यथोजे गपको विछाउनामा
राख्या तस्माविलासा इन्द्रादिदेवता हरु पनी पुग्यार नलराजा पनी पुग्या ईयां वजना ऐकज

प्रतिष्ठा रहो सभारा अस्तुति गरिनु तव दमसे निलाई कष्ट धर्या को सरस्वति लेवु हीर
अकास वानि भै कन आज्ञा गरि लागिनु हे दमयनि तिमिले सत्ये प्रतिष्ठा गचा को पाउने
हो प्रानत्या गगन ये देन चारु जना भन्या देवता को छल हो देवता को आद्या निधि मुला
गुं देन छात्रो पनि कुं देन सो विचार गरि वर भनि अकास भवनि भै आज्ञा गरिनु तव दम
यनिले पाँचे जना को आचार छात्रो हेरि नल राजा को पलक लाग्या को सरिर को छात्रो
दुई करे देखिनु रजवनल राजा लाई दमयनिले फुल को माला गला माहालि प्रनाम ग
रिनु सर्ममानिकन उधो मुख गरि गइनु तव दमयनिको सत्ये देखि कन देवता हरु व
सि भै कन नल राजा दमयनिलाई वर दोन दिया निमि हे मूले जा हाई छात्रो गरी ला
वा हा हा मि प्रतक्ष हला हो प्रालोक माथि नि आउनु सकोला भनी अग्नी ले वर दान दि
या तिमि हरु ले पाक गचा को भिरो हवसु धर्म माथि चिन्त जाला भनी जमले वर

दान दिया निमिहरुलेना हा जाइ ध्यान गरी लावा हा जम जम होला जुन जुन वस्तु
 छोउला संग धिहोला भनि ऐतिवरुनेले बरदान दिया निमिहरुलाइ सम्यति सत्ता
 नहोला चौडे देवन पाउला भनि यतिइइले बरदान दिया त्यो देविक न देस देस
 का राजा हरु सैके विदो भे आ फरा आ फरा देस मा जांदा भया इन्द्रादि देवता हरु यनि स्व
 र्ग जादा वाट मा द्यपर कलि दुवै जना संग इन्द्रादि देवता को भेट भयो र इइले आ जागर्न
 लाग्या हे द्यपर कलि निमिहरु का हा जाछो भनि आ जाग्या र तव द्यपर कलिले
 भन्या हे देवता हो हा मि दुवै जना दमयन्तिको स्वयम्बर मा जाछो भन्या र तव इन्द्र देव
 ता हरुले भन्या दमयन्तिले नल राजालाई वन नगरिन् निमिहरुल क्यान जाछो
 फर्कि जाउ भन्या तव कलिले भन्या हे इन्द्रादि देवता हो उमा भया नल राजालाई हा
 मि आ पु दिछो भन्या तव इइले भन्या हे कलि नि नल राजाले के हि विराया को छैन

सरापेकेन दिन्दौ न देउ सराप दिन्दौ भन्या तिमि हलु को सराय तिमि हलु लाइला गुला
भन्या तव इन्द्र स्वर्ग जांदा भया ताहा प्रान्त कलिदा परले मनोगया कलिले भन्न लाग्या हे
दापर दमयनिको श्वयम्बर ऊँछ वाहाग ईश्वर मयनिलाई विवाह गहं ला भनी आया को
न दमयनिले नल राजा लाई पोवर्नु गरिछु यो ते मैले सहन सहीने अवश्य मनल
राजा को राजे भ्रष्ट गराला यो नल राजा को जुवामा अतिवृत्ति छु तपाई र मभइ क
न जुवाये लाउला पासा प्रेव सगरी मेरो भलाना गर्नु हवस भन्या तव दा परले भन्न
लाग्या हे कलिति मिले भन्या को मै म अवश्य गहं ला भन्या तव दुवै जना को मनोगरी
कन निचर देस मा जांदा भया ताहा प्रान्त भिम राजाले नल राजा लाई एक जगा
मा राखि निको सायत हेरि विवाह को सराजाम् मेविलाई डाकि कन अहोई हे मेवि
दमयनी ले नल राजा लाई वरुनु गरिनु यो वडा काम भयो भनि मवि राजा दुवै जना

बहुत सुसभे के न विवाह के सो राजा मृग न लागा यो समाचार सुनी दे सवाट
ना ना किर्ति गन्या ना च न्या गा दुन्या अनेक उत्साह गन्या आयात व विवाह के
दिन आई युगो र प्रोहित ले विवाह के विधि गर ई सम्युर्न गरि भिम राजा ले द
दमयन्ती लाई समानि नल राजा का हात मा के न्यादान दिया ये स्ता वेला मा कु
नेक उत्साह गनला कोहि गावन लागा कोहि नाचन लागा कोहि किर्ति मृग
न लागा कोहि मृदंग वजा उन लागा कोहि तरह का वाजा वजा उन
लागा तब भिम राजा ले प्रोहित सेतु अरु बोलि गा लाई अनेक सुवर्णादि
अर्घ्य पात्र गरि दक्षिना दिया अनेक गावन्या वजा उन्या नाचन्या किर्ति मृ
गन्या हस्त लाई क्षति घोडा वस्त्र दर्वे अन्नादि सुसुतुल्या थार भोजन गर
थार ताहा ग्रान्त ॥ सवे लाई भोजन गर ई केन भयाप छि

नलराजाले आक्राससुरा भिमराजसंगविदामाप्पा भिमराजाले आक्रीषविदम
यत्रिलाईअनेक सुवर्णादिद्रव्य हातिघोडायात्की भित्रीना गाइवस्त्ररथवाकरन
लराजासहीतभे विदादिथो तवनलराजाले दमयन्तीले प्रनामगारे आक्रा
निषटदेसमाजादाभया तवनीषटदेसकानजीकमापुष्पाए आक्राप्रजाह
रुले अनेकनाचाकिर्तिमूसिधुआजागरि सहर्कोवारेमाअनेकसुगधिगरिलेग्या
तवआक्रादरवाह्मा नलराजा दमयन्तिराजी सुखभोगगरि आनन्दसग वस्या
ताहाप्रान्त इन्द्रसेनसारै व इन्द्रसेनाभेजा जन्म्या पुत्रयुत्रयुत्रिभयायहि
ताहाप्रान्त कलिरुद्रापरमनोगया हेद्रापरहामिहरुलेयसुनलराजाकेरा

ज्येष्ठ गौरी लामनि वस्याको दाह वध भै गयो यस्को भन्या छोरा छो रिस मेतु भै गयो
यस्मानल राजा का छिद्र वचन भन्या के हि छैन यस्ते भन्या क काम के हि गर्दे
दायक चित्त भन्या धर्म माछ कलिले भन्या र दापर ले भन्या हे कलिन ल राजा का
पाप कर्म के हि छैन विना पाप ले हा मि प्रवेश गर्न सक्यो छैन अब हा मि हरु ले क्याग
हु भनि मेता गरि रहं दाव हुने दीन विनि गयो यस्न ल राजा लाई क सो गरि ना सगरुं
भनि कलिले निदाने गरि रहं दा मा ऐक दिन नल राजा ले संध्या गरी आचमन नग
रिक न संध्या के कर्म गर्न लाग्पा छुन तव त्या कर्म नग्न को कलिले देव्यो र दापर छ
उभन्न लाग्पा हे दापर नल राजा ले आचमन नगरिक न नित्य कर्म गयो ला गिरहे

न ते सवेला प्रा निमिषे वेस गरि ते स्को जुवा वेल न्या पासा मा वसि रहम पुस्कर सिते गै कन
जुवा वेल न्या उपाये गर्न जा छु भनी ति पुस्कर लाई जिता उनु भनि कलित्य भन्यार न व द्वा परले
लो भनि पासा मा प्रवेस गरि वसी रह्या तव कलि जो छु न नल राजा का भिना ज्यु संग गयो र भ
नला ग्यो हे पुस्कर ति मि आ पु भन्या नल राजा भिना ज्यु भनिक हलाया का काम कर नि भ
न्या दासिका जहि भै रह्यो मति मिलाई नल राजा को राग्ये भयो सम्यति भयो जुवा वेलि
जिताई दिउला मरो पुरुषा र्थ हेर मगोरु रुष गरि आउला मलाई थापि ति मीले नल
राजा सित जुवा वेल ति मिलाई नल राजा को जस्तो अर्थ छु उस्तै मगरा उला भनी
कलिले भन्यो र पुस्कर ले लो भनि नल राजा सित गइ भनला ग्यो हे नल राजा सवेत अतेन
जुवा मा हजुर को प्रिति धियो आज काल ता वेल नु हु दैन आज ता बहुत दिन ला मुछ ह्यु

रमवसि जुवायेलिदिनविनाउभनि भन्यारुत्योवचनमुनि नलराजाल वढिया भन्योभनि व
हुतवुसिभे जुवाकोसामाग्रि हि कि हे पुस्कर तिमि क्योको वाजिलगाउछु भन्यारु तव
पुस्कर भंछे हे महाराज नलराजाको दाउ लगेनरयस्करले वाजिजित्यो फेरि वाजिलगा
ई धेत्या तव पुस्करले जित्या तवराजाले आ प्रसद रवार को दोलथ सवै हथो रातदि
न नलराजाले जुवैमा भुत्यार दसयनिले मंत्रोसग भन्यला गिन हे मंत्री महाराज
ले भन्यार रातदिन जुवायेलिरह्या जिउ नारयनि हुदै न देवस्थल पनी वाजिलगाइ
सवै पुस्करले जितिलियो यमो गरि गरि दनरहन लाग्या तव हे मंत्रि तिमिर मेगे कन
राजा लाई बोलाइ त्याउ भनि दसयनीले भनिर तव मंत्रीले हुव सुभनि दुवै जनाराजा जु
वायेलिरह्या काजगामा गयार तव राति सहित मंत्रि विनिगन लाग्या हे महाराज जुश
वेल्दा वहुत दिन विनिगयो धन सम्यति सवै पुस्करले जितिलियो यस्तै तरहसग

नुभया यच्छिदुव पनजाता जिउ नारयनिभयाको छैन भनि अनेक प्रकार गरि बुझउंदा त
वनल राजाले रिसाई कन आग्यागर्न लाग्या हेमं वि ति मि हे रु मछे उ न करारु ज तीहा
या न मेरा जति सम्यति छु सवेहा या यनि मेरा ज्ये सम्य धेल न्या छौ सवे सम्यतिर
राजे हा या देखि मेरा भविते ये मा ज्यो ले ध्या को छु सवे हो रु ला ति मि हे रु जा हो न
वस आ फरा धरौ कन ज सो गरि छु आ फु व छिया हुन्या को म गर भनि आग्याग
चार सति सहित मं वि हे रु अति दुव मानिके न फर्की आया तव दमय निले
आस्यो नीये सार थिला ई इन्द्रा दि कन भन्न लाग्या हेया छि सार थि महाराज
लाई अनेक प्रकार गरि जुवा न धेल नु हव स भनी बुझउंदा राजाले अति हट गरि
जुवा धेल न लाग्या न धेल नु हव स भन्दा भयन न अनेक सम्यति हरि सक्यो राजे

पनि हाग्न नयारंभे रक्षा छन अवमेलके हि देविन गोरान्ये हाया पछि इछोरा
इउं सन इ छोरि इउं सनिलाई दुवै जना लाई धायि राजा जुवा ये लन्या छन न
व लः सनि सारथि या साहेव मेजा दुवै जना लाई मेरा वावा भिमराजा स
ग पुन्याई देउ विलम्ब नगर बाडो जाउ भनी आग्याग चार नव पाहिनि सार
थिले इवत्त भनि विदा भै साहेव मेजा दुवै जना लाई भिमराजा छेउ पुन्या या
रुय हि तपोई संग राखउ हवत्त भनि दमयन्तिले विनिग रिपका आको छ
भनि विनिग यो नवमी मराजा वहु नख सभै कन दुवै जना लाई काव
मारायि चुम्बन गरि व हिरा त्या नव पाहिनि य सारथिले भिमराजा छेउ

विदोभेकन बहिवाठरितुधनराजोछेउये कनबस्यो ताहाप्रान्न नलग्जाले सम्यति
हानिघोडा राजे महाराज नलग्जाले लायाको वस्त्र दमयन्त्रिले लायाको वस्त्र वाहि
कसैवे हाया तव पुस्करले जितिलियो तव पुस्करले भन्न लाग्यो हे महाराज अवति
आ सम्यति राजे स्मेत जितिसवै लिजा अवतिमिक्या पापुछो भन्दा तव महाराजले
केहि भन्न सकेन नुपला गिरहा तस्मावेला मा पुस्करले भन्न लाग्यो हे नलग्जाले महाराज
रतिमिजे जना राजा रानिमात्रो अरुति प्राण्य सम्यति हातिघोडा सवै मैले जि
तिलिजा अवति प्राजाशु के हिछेन अवत सवै करो मेरा सुसभयो भिमिद्वै जना राजा
रानि मेरा देस मानव सभन्यो तव राजा रानि दुवै जनाले बहुत मोक गरि आफु हर्
ले लायाको वस्त्र सितमात्र दया देयो निकम्मा ताहाप्रान्न महाराज नलग्जाले द

मयनिदिउभनलाग्या हेरा निदेले गुनी वलभाते होमिहरलाई योदसाप्राप्रभयो
अवसमिकहाजउ कडागरी काहावहजउ देसेदसमा मलाईचीकारभनन
कलाताजमनगयो हेरा निदेवसजागपनजादा यस्ताहुन्यारहेरु अवमतादेसफिरे
जान्छु ॥ भितिप्रामाईन बावाभिमराजादिउ जाउभन्याएतवदमयनिविनिगन
लाग्या हेमहाराज नकाजिका पावमाअनेकतूरहसंग जुवानवेतनु हवस भनि
विनिगदी केहिलागेनरुसम्यमियनि कटिगया अरुमलापनी कोउनुई दे यत
तपोनि कोचरनछोडनाकेन न्यातपोइका गतिहाला मो मेरागतहोला मवावाजुका
घाकिनजान्छु भन्या भान्याहेन तपोजोको धर्मभा छोडिजान्याभया मेराकवाला
म्ह भनिविनिगरिनरुनवलतराजाले आग्या गदभया हेरा नीदेवभन्याको वडा

२१

2275